

Crna Gora
Ministarstvo ekonomskog razvoja

Informacija o potrebi obezbjeđenja sredstava iz Tekuće budžetske rezerve sa
Obrazloženjem budžeta za učešće Crne Gore na Svjetskoj izložbi Expo 2020
Dubai, za 2021. godinu

1. UVOD

Svjetska izložba - Expo je najveća međunarodna izložba koja se organizuje širom svijeta od polovine 19. vijeka, na kojoj se prikazuju najznačajnija privredna, tehnološka i kulturna dostignuća država učesnica. Naredna Svjetska izložba će se održati u Dubaiju, Ujedinjeni Arapski Emirati, u periodu od 1. oktobra 2021. do 31. marta 2022.¹ godine pod krovnom temom „**Povezivanje umova, stvaranje budućnosti**“ koja obuhvata tri podteme: **Mogućnost, Mobilnost i Održivost**.

Ovo je prva Svjetska izložba koja se održava na prostoru Bliskog istoka, Afrike i Južne Azije, stoga je učešće na ovom prestižnom globalnom događaju prilika za Crnu Goru da inicira nove i pospješi već postojeće ekonomske i investicione veze sa gradom i zemljom domaćinom, zatim sa zemljama Persijskog zaliva, kao i sa širim regionom, koji je ujedno i jedan od najdinamičnijih i najbrže rastućih regiona na svijetu. Organizator ističe i da Ujedinjeni Arapski Emirati Expo doživljavaju kao priliku za konkretan angažman sa državama učesnicama na pospješivanju bilateralne trgovine, jačanju međunarodne saradnje i podsticanju ekonomskih mogućnosti.

Ključni cilj paviljona Crne Gore biće da svakom posjetiocu pruži opšte informacije o Crnoj Gori, njenom geografskom položaju, turističkoj ponudi, investicionom ambijentu, prirodnim resursima i bogatstvu biodiverziteta. Šest mjeseci trajanja izložbe biće prilika za predstavljanje brojnih programskih aktivnosti poput konferencije o investicionim mogućnostima u Crnoj Gori, promocije turizma, kulturno-umjetničkih događaja i sl.. Centralni događaj programskog repertoara paviljona Crne Gore biće obilježavanje Dana države koje će se održati 6. februara 2022. godine i tim povodom biće organizovana posebna ceremonija na centralnom trgu Expo-a *Al Wasl Plazi*, kao i drugi prateći događaji. Organizatoru je potvrđeno da će vođa crnogorske delegacije na proslavi Dana Crne Gore na Expo-u biti predsjednik Vlade Crne Gore prof. dr Zdravko Krivokapić.

Cijeneći izuzetno dobre odnose Crne Gore i Ujedinjenih Arapskih Emirata, Crna Gora je jedna od prvih država koje su potvrdile učešće na Expo-u u Dubaiju. Nadležna institucija za koordinaciju učešća Crne Gore na Expo-u 2020 bila je Ministarstvo vanjskih poslova, odnosno Generalni direktorat za ekonomsku i kulturnu diplomatiju. Odlukom Vlade br. 07-3907, sa sjednice održane 21. decembra 2017. godine, formiran je Organizacioni odbor za učešće Crne Gore na Svjetskoj izložbi Expo 2020 Dubai čija je osnovna nadležnost donošenje odluka o načinu predstavljanja i nadgledanje pripreme i realizacije učešća Crne Gore na Expo-u 2020. Zaključcima br. 04-2116/2 od 29. aprila 2021. godine, **Vlada Crne Gore je zadužila Ministarstvo ekonomskog razvoja da koordinira aktivnosti u vezi sa učešćem Crne Gore na Svjetskoj izložbi Expo 2020 Dubai i da predloži novi sastav Organizacionog odbora na čelu sa ministrom ekonomskog razvoja Jakovom Milatovićem**. Odluka o izmjeni Odluke o obrazovanju Organizacionog odbora usvojena je na sjednici Vlade 27. maja 2021. godine. Primopredaja dokumentacije i imovine potrebne za nastavak realizacije pripremnih aktivnosti učešća Crne Gore na navedenom događaju, između predstavnika Ministarstva vanjskih poslova i predstavnika Ministarstva ekonomskog razvoja, izvršena je 1. juna 2021. godine.

¹Prvobitno je planirano da se Expo 2020 Dubai održi u periodu od 20. oktobra 2020. do 10. aprila 2021. godine. Suočena sa globalnom krizom izazvanom pandemijom COVID-19, Vlada Ujedinjenih Arapskih Emirata je početkom aprila 2020. godine uputila prijedlog Izvršnom odboru Međunarodnog biroa za izložbe (BIE) o pomjeranju datuma održavanja Expo-a. Prijedlog

2. FINANSIRANJE AKTIVNOSTI JAVNE NABAVKE – ADAPATACIJA PROSTORA PAVILJONA CRNE GORE

Uz razumijevanje za finansijske poteškoće sa kojima se Crna Gora suočava, Organizacioni odbor Expo 2020 Dubai i glavni menadžer za međunarodne učesnike Expo 2020 Omar Shehadeh pružio je pomoć timu koji radi na pripremi učešća Crne Gore na Expo-u i definisana je oblast u kojima se može napraviti ušteda i shodno tome sačiniti novi prijedlog budžeta učešća Crne Gore na izložbi.

Nakon uvida u specifikaciju i detalje ponude koju je dao ponuđač „Simmetrico S.r.l” i „Simmetrico Operations DWC-LLC” u otvorenom postupku javne nabavke radova - adaptacija prostora paviljona Crne Gore za potrebe predstavljanja na Svjetskoj izložbi Expo 2020 Dubai, Organizacioni odbor Expo 2020 Dubai kroz direktnu komunikaciju sa ponuđačem, dostavio je novu ponudu koja je uključivala **smanjenje troškova izgradnje paviljona za 47,3% od prvobitno predviđenog iznosa** u otvorenom postupku javne nabavke radova, odnosno na 1.192.041² eura . Pored toga, Expo 2020 Dubai dao je mogućnost da se crnogorski paviljon podijeli i da se zadrži polovina prostora veličine oko 200 m² u osnovi. Imajući u vidu značajne uštede koje bi se ostvarile izmjenom prostora paviljona, prihvaćen je predlog pregrađivanja prvobitnog paviljona, te samim tim značajno su smanjeni troškovi za adaptaciju i opremanje paviljona. Takođe, troškovi pregrađivanja podmireni su od strane organizatora Expo 2020.

Zaključcima Vlade Crne Gore broj: 04-2809 od 3. juna 2021. godine, dopunjeni su Zaključci broj: 04-2116/2 od 29. aprila 2021. godine, kojim je zaduženo Ministarstvo finansija i socijalnog staranja da iz sredstava Tekuće budžetske rezerve obezbijede sredstva u iznosu od 1.192.041 eura na odgovarajuću poziciju u Ministarstvu ekonomskog razvoja, shodno realizaciji aktivnosti na pripremi učešća Crne Gore na izložbi Expo 2020 Dubai i kojim je ovlašćeno Ministarstvo ekonomskog razvoja da navedena sredstva preusmjeri na račun Paviljona Crne Gore u Emirates NBD banci u Ujedinjenim Arapskim Emiratima.

Na osnovu dvije dospjele fakture izvođača radova na adaptaciji prostora paviljona Crne Gore „Simmetrico Operations DWC-LLC”, ukupno je plaćeno 596.020,43 eura, dok je za treću ratu, u iznosu od 357.612,26 eura, otpočet proces prenosa sredstava 20. avgusta 2021. godine.

3. PLANIRANA SREDSTVA ZA REALIZACIJU PROJEKTA ZA 2021. GODINU

U pripremi budžeta za 2021. godinu planirani su troškovi samog učešća na izložbi Expo 2020 Dubai u periodu od prva tri mjeseca (oktobar – decembar), uključujući i obaveze iz 2022. godine koje je potrebno izmiriti prije početka događaja, odnosno u budžetskoj 2021. godini. Ovim prijedlogom budžeta planirani su troškovi koji se odnose na operativno funkcionisanje samog paviljona i zaposlenih. Sve aktivnosti usklađene su sa zahtjevima i propisima Expo-a i kao takve neophodne su za uspješnu realizaciju nastupa Crne Gore na ovom prestižnom globalnom događaju i **ukupan iznos predloženog budžeta je 298.950,00 eura.**

Takođe, prema obračunu redovnih aktivnosti koji se odnose na režijske i operativne troškove (mjesečni računi za održavanje paviljona, plate zaposlenih, logistika, avio karte i dr.) **okvirni budžet koji treba predvidjeti za 2022. godinu iznosi cca 179.150,00 eura.**

Bitno je naglasiti da u budžetu za 2022. godinu nisu uračunati troškovi organizacije događaja na Expo-u. Naime, najznačajniji događaj u organizaciji našeg paviljona je proslava Dana Crne Gore koja je zakazana za 6. februar 2022. godine. Koncept programskog repertoara podrazumijeva da se svi veliki događaji u organizaciji paviljona Crne Gore, poput prezentacije nacionalne i lokalnih turističkih

organizacija i investiciona konferencija, organizuju nekoliko dana prije ili nakon proslave Dana države. Na ovaj način, dolazak jedne delegacije bi se mogao iskoristiti u više prilika.

Kako u ovom trenutku nije pripremljen koncept svih događaja koji će biti organizovani tokom 2022. godine iz tog razloga nije moguće procijeniti troškove. Svakako, dostavljanjem predloga budžeta za 2022. godinu, za mjesec januar, februar i mart, biće definisana specifikacija troškova pomenutih događaja. Organizator Expo-a traži da se u što skorijem periodu definiše cjelokupan program (repertoar događaja) sa kojim će se predstaviti Crna Gora na Expo- 2020 tokom šest mjeseci izložbe.

U cilju prikupljanja sredstava od privrednih subjekata iz Crne Gore, koji imaju interes da se predstave na ovom događaju, otvoren je poseban žiro račun³ u Crnogorskoj komercijalnoj banci. Iznos sredstava po ovom osnovu trenutno nije moguće predvidjeti, s obzirom na to da se zdravstvena kriza izazvana pandemijom reflektovala na cjelokupnu privredu.

Potrebna sredstva za 2021. godinu za realizaciju navedenog projekta iznose: 298.950,00EUR i potrebno ih je planirati na poziciji 4147 - Konsultantske usluge, projekti i studije. Iako je navedena sredstva potrebno planirati na jednoj poziciji, zbog preglednosti planiranih troškova u nastavku dostavljamo detaljnu specifikaciju i obrazloženja po budžetskim stavkama:

RASHODI ZA MATERIJAL (10.000,00EUR)

Administrativni materijal – Kako je kroz adaptaciju paviljona obezbijeđen kancelarijski namještaj, potrebno je dodatno obezbijediti kancelarijski materijal za funkcionisanje zaposlenih u paviljonu.

Iznos: 1.000,00EUR

Rashod za električnu energiju – Planirani su troškovi za električnu energiju u paviljonu. Zbog specifičnosti podneblja Ujedinjenih Arapskih Emirata i potrebe za konstantnom klimatizacijom paviljona, na ovoj stavci su predviđeni i računi za klimatizaciju, imajući u vidu da su prema praksi u Ujedinjenim Arapskim Emiratima odvojeni računi za struju i klimatizaciju.

Iznos: 9.000,00EUR

RASHODI ZA USLUGE (65.200,00EUR)

Službena putovanja – planirani su troškovi avionskih karata na relaciji Podgorica - Dubai – Podgorica, kao i troškovi taxi prevoza od aerodroma do smještaja u Expo selu.

Planirani su troškovi dnevnica za službena putovanja u Ujedinjenim Arapskim Emiratima, s obzirom na to da Generalni komesar i Zamjenica generalnog komesara neće primati platu za pozicije za koje su imenovani, odnosno neće boraviti stalno u UAE, te će, po potrebi, službeno putovati.

Budući da je Jelena Janković, v.d. generalne direktorice Direktorata za trgovinsku saradnju i ekonomske odnose sa inostranstvom imenovana za Zamjenicu generalnog komesara, za službena putovanja biće obračunate dnevnice shodno Uredbi o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru ("Službeni list Crne Gore", br. 040/16 od 30.06.2016, 028/18 od 27.04.2018, 108/20 od 06.11.2020).

Nadoknada za službena putovanja Princa Nikole Petrović – Generalnog komesara biće definisana internim ugovorom između Vlade Crne Gore, odnosno Ministarstva ekonomskog razvoja i Generalnog komesara.

Iznos: 28.000,00EUR

³ U decembru 2019. godine na račun je uplaćeno 100.000,00eura od strane Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić i 50.000,00 eura od strane grupacije „Sveti Stefan Hoteli“ početkom 2020. godine. U avgustu 2021.

Reprezentacije – planirani su troškovi reprezentacija za potrebe Generalnog komesara i Zamjenice generalnog komesara. Kako se radi o globalnom događaju, Expo je prilika za intenzivne kontakte sa međunarodnim, postojećim i potencijalnim, partnerima, koja otvara brojne mogućnosti po pitanju organizovanja službenih posjeta domaćih i stranih delegacija, kao i ostalih događaja sa predstavnicima drugih zemalja učesnica kako u okviru samog sajta Expo-a, tako i mimo istog, neophodno je predvidjeti i ovu stavku. Takođe, bitno je istaći visoke cijene u Dubaiju, te ova stavka pokriva minimalne troškove reprezentacije.

Iznos: 9.000,00EUR

Komunikacione usluge – planirani su troškovi mjesečnih računa i aktiviranja sim kartica kod mobilnog operatera u UAE za potrebe zaposlenih u paviljonu, kao i troškovi aktiviranja internet paketa u paviljonu. Takođe, treba imati u vidu da UAE ne podržava korišćenje aplikacija koje podržavaju pozive putem interneta (Viber, Whatsapp i sl.), stoga će biti neophodno i aktivirati jedan broj sa otvorenim pozivima prema Crnoj Gori uz ograničenu upotrebu poziva.

Iznos: 1.500,00EUR

Bankarske usluge i negativne kursne razlike – planirani su troškovi bankarskih usluga NBD banke u Dubaiju. Organizator Expo-a zahtijeva od svih zemalja učesnica da imaju otvoren račun u NBD banci, koja je zvanični partner Expo-a, sa kojeg će se plaćati svi troškovi u vezi učešća na izložbi (smještaj, špedicija, izvođači radova i ostale fakture).

Iznos: 1.000,00EUR

Usluge prevoza – planirani su troškovi korišćenja prevoza za zaposlene u posebnim slučajevima prilikom dočeka delegacije, za potrebe sastanaka mimo Expo sajta, pripreme događaja i dr.

Iznos: 2.700,00EUR

Ostale usluge – Planirani su troškovi organizovanja transporta robe (suvenir, proizvodi iz Crne Gore koji će biti predstavljeni u Paviljonu, brošure, promotivni materijal itd.) iz Crne Gore u Dubai. Imajući u vidu da izložba počinje 1. oktobra 2021. godine, preporuka UPS-a, zvaničnog logističkog operatera na Expo-u, je da se roba transportuje putem avio prevoza kako bi isporuka na vrijeme stigla u paviljon Crne Gore.

Potrebno je obezbijediti sredstva za usluge razvoja komunikacionog strateškog okvira sa pratećim alatima (website, društvene mreže, online katalog investicione i turističke ponude) za potrebe promocije Crne Gore na izložbi Expo 2020 Dubai.

Takođe, pored navedenog, u troškove ostalih usluga planirana je nabavka uniformi za zaposlene koji rade u izložbenom dijelu paviljona, koji će biti u direktnom kontaktu sa svim posjetiocima paviljona, te je neophodno imati jedinstvenu i reprezentativnu uniformu.

Iznos: 23.000,00EUR

RASHODI ZA TEKUĆE ODRŽAVANJE (7.500,00EUR)

Tekuće održavanje građevinskih objekata – planirano je angažovanje lokalne agencije za pružanje usluga svakodnevnog održavanja higijene u paviljonu. Paviljon će dnevno posjećivati više hiljada posjetilaca, a visoki sanitarni standardni UAE su dodatno pooštreni nakon pandemije COVID19. (oktobar, novembar i decembar 2021. godine).

Iznos: 7.500,00EUR

RENTA (100.000,00EUR)

Zakup objekta – planirani su troškovi zakupa smještajnih jedinica u Expo selu za 13 angažovana lica u paviljonu, za period od 6 mjeseci (oktobar 2021 – mart 2022. godine). Iznos je neophodno uplatiti unaprijed za cjelokupan period iznajmljivanja, u skladu sa zahtjevom Organizatora. Bitno je istaći da su troškovi smještaja svedeni na minimum, imajući u vidu da će većinu predviđenih smještajnih jedinica, odnosno soba, dijeliti zaposleni.

Obračun iznosa za zakup stanova obračunat je prema ponudi dostavljenoj od strane Organizatora za smještaj osoblja u Expo selu.

Iznos: 100.000,00EUR

OSTALI IZDACI (116.250,00EUR)

Planirani su troškovi za bruto naknade za angažovana lica u paviljonu, shodno Prijedlogu sistematizacije radnih mjesta u paviljonu Crne Gore za 12 sistematizovanih radnih mjesta, za period od tri mjeseca (oktobar, novembar i decembar 2021. godine). Obračun naknada za 4 sistematizovana radna mjesta, koja se odnose na obavljanje ključnih poslova u cilju funkcionisanja paviljona i predstavljanja Crne Gore na izložbi Expo 2020 Dubai, urađen je prema Uredbi o posebnom dodatku na osnovnu zaradu, posebnim naknadama troškova i drugim primanjima za vrijeme rada u diplomatsko-konzularnom predstavništvu (Uredba je objavljena u "Službenom listu CG", br. 6/2018, 57/2018, 84/2018 i 6/2020). Naknade za navedena 4 sistematizovana radna mjesta (direktor paviljona, zamjenik direktora paviljona, menadžer za finansije i operacije i menadžer za program, događaje i poslove protokola) definisane su na osnovu plata nižeg ranga zaposlenih u Ambasadi Crne Gore u Abu Dabiju. Takođe, 8 informatora biće angažovano u izložbenom dijelu paviljona.

Treba istaći da se prilikom obračuna plata posebno vodilo računa o uštedi budžetu, odnosno da su obračunate minimalne naknade.

S tim u vezi, bitno je naglasiti sledeće:

- Broj zaposlenih u menadžerskom timu sveden je na minimum, te će angažovana lica obavljati znatno veći obim posla. Poređenja radi, 4 lica biće angažovano na ključnim poslovima u cilju funkcionisanja paviljona, dok je na prethodnoj Expo izložbi, kada se Crna Gora predstavljala na Expo 2015 Milano u Italiji, bilo angažovano 10 lica;
- I pored smanjenog broja angažovanih lica, a imajući u vidu znatno višiji standard života u Dubaiju u odnosu na Milano, kao i veći obim posla, plate zaposlenih na istim pozicijama su niže u odnosu na zaposlene u Milanu;
- Naknade angažovanih lica u menadžerskom timu su rangirane na osnovu plata nižeg ranga zaposlenih u Ambasadi CG u Abu Dabiju (sekretar I, II i III), koja radi 8 sati dnevno, odnosno 5 dana nedeljeno, dok će Paviljon Crne Gore biti otvoren 13 sati dnevno, svakog radnog dana uključujući i vikende i praznike, u periodu od 6 mjeseci održavanja izložbe.

Iznos: 90.100,00EUR

Osiguranje – obavezno putno-zdravstveno osiguranje za sve zaposlene u Paviljonu Crne Gore. Ova stavka je obračunata na osnovu ponude koja je dobijena od osiguravajućeg društva iz UAE. Od izuzetne je važnosti kvalitetno i pouzdano osiguranje jer će svi zaposleni u paviljonu biti izloženi visokom riziku od infekcije virusom COVID19, s obzirom na to da će paviljon posjetiti više hiljada posjetilaca dnevno.

Iznos: 11.500,00EUR

Komunalne naknade – planirani su troškovi za komunalne naknade za paviljon Crne Gore (oktobar, novembar i decembar 2021. godine)

Iznos: 3.450,00EUR

Takse – planirani su troškovi dobijanja radnih viza za zaposlene u paviljonu.

Iznos: 1.200,00EUR

Ostalo – Imajući u vidu da se radi o Svjetskoj izložbi koja se organizuje u Dubaiju, te da postoje brojne okolnosti i troškovi kako u samoj organizaciji tako i onih koji su nametnuti od strane Organizatora koje u ovom trenutku nije moguće procijeniti, neophodno je dodati stavku nepredviđeni troškovi.

Radi rasterećenja budžeta za 2021. godinu, većina programskih aktivnosti u paviljonu planirana je za sljedeću godinu. Takođe, nastojće se da se troškovi za organizaciju događaja obezbijede iz sponzorskih ili donatorskih sredstava. Međutim, neophodno je obezbijediti manji iznos za ovu namjenu i iz budžetskih sredstava za ovu godinu, kako bi se mogli pokriti najosnovniji troškovi vezani za ovaj segment predstavljanja države na Svjetskoj izložbi.

Iznos: 10.000,00EUR